

Predikan 2 söndagen i fastan

(Reminiscere) 2019-03-17 i Stockholm

av kyrkoherde Sten Rydh

I Guds, Faderns, + Sonens och den helige Andes, namn. Amen.

Bön: Käre Gud och Fader, håll din fattiga, beträngda kristenhet vid makt. Skydda din kyrka, så att hon får behålla ditt evangelium och de heliga sakramenten. Du ser deras anslag, som vill förhindra att ditt ord får förkunnas fritt ibland oss. Övervinn dem och gör deras dårskap om intet. Ge alla församlingar upplysta och trogna lärare. Utrusta dem med kraft, välsigna deras arbete och bevara dem i ett heligt liv. Genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen. (En bön av Scriver, En liten bönbok, nr 22).

Predikotext (2 årg. Luk. 7:36-50):

En av fariseerna bjöd hem Jesus på en måltid, och han gick hem till fariséen och lade sig till bords. Nu fanns i staden en kvinna som var en synderska. När hon fick veta att han låg till bords i fariséens hus, kom hon dit med en alabasterflaska med balsam och ställde sig bakom honom vid hans fötter och grät. Hon började väta hans fötter med sina tårar och torkade dem sedan med sitt hår, och hon kysste hans fötter och smorde dem med sin balsam. Fariséen som hade bjudit in honom såg det och sade för sig själv: "Hade han där varit en profet, så hade han vetat vad det är för en kvinna som rör vid honom, att hon är en synderska."

Då sade Jesus till honom: "Simon, jag har något att säga dig." Han svarade: "Mästare, säg det." – "Två personer stod i skuld till en penningutlånare. Den ene var skyldig femhundra denarer, den andre femtio. När de inte kunde betala, efterskänkte han skulden för dem båda. Vem av dem kommer nu att älska honom mest?" Simon svarade: "Den som fick mest efterskänkt, antar jag." Jesus sade: "Du har rätt."

Sedan vände han sig mot kvinnan och sade till Simon: "Ser du den här kvinnan? När jag kom in i ditt hus gav du mig inget vatten för mina fötter, men hon har vätt mina fötter med sina tårar och torkat dem med sitt hår. Du gav mig ingen hälsningskyss, men sedan jag kom in har hon inte slutat kyssa mina fötter. Du smorde inte mitt huvud med olja, men hon har smort mina fötter med balsam. Därför säger jag dig: Hon har fått förlåtelse för sina många synder. Det är därför hon visar så stor kärlek. Men den som fått lite förlåtelse älskar lite."

Sedan sade han till henne: "Dina synder är förlätta." Då började de andra bordsgästerna fråga sig: "Vem är han som till och med förlåter synder?" Men Jesus sade till kvinnan: "Din tro har frälst dig. Gå i frid."

Dagens ämne är "den kämpande tron". Lukas berättar om fariséen Simon, som hade inbjudit Jesus till en måltid i sitt hem och om synderskan, som smorde Jesus. Dessa två personer står här i centrum, och de kan sägas representera två olika slags människor i den kristna kyrkan i alla tider.

I vår tid framställs ofta fariséen som den hårde, religiöse fanatikern, som benhårt håller fast vid sin bokstavstro, medan kvinnan är en av de fattiga, utslagna och behövande, till vilka Jesus kommer med sin socialhjälp. Fariséen ses som den högmodige hycklaren, som själv vill stå i centrum i sitt religiösa elfenbenstorn, medan kvinnan med sitt exempel visar att det är den gränslösa kärleken som är avgörande. På grund av fariséens hårdhet och fundamentalistiska uppfattning blir han tillrättavisad av Jesus, medan kvinnan får beröm för sin osjälvviska tro och ömma kärlek. I denna moderna kyrklighet är då tron inte någon

bestämd lära eller trosövertygelse, utan just detta att man får leva och vara precis som man är. Det spelar då ingen roll vilken trosuppfattning man har, utan det viktiga är kärleken. Denna moderna form av s.k. kristendom sätter inte heller några gränser mot andra religioner och tar avstånd från varje försök att framställa kristendomen som den enda sanna religionen. Nej, sådant representeras endast av den kärlekslöse fariséen, som ju är dömande och hård. Jesus däremot dömer ingen. Han står alltid på de utslagnas och föraktades sida. Och på denna sida finns givetvis inga abortmotståndare eller sådana som säger att homosexualitet är synd. Nej, sådana hör per definition hemma i fariséens hus. Så förfalskas kristendomen till oigenkännlighet idag.

Som i all villfarelse finns dock även här ett korn av sanning. Fariséerna höll verkligen fast vid Guds Ord, Gamla Testamentet. Jesus kallade verkligen fariséerna för hycklare och kvinnan var verkligen en prostituerad äktenskapsbryterska, som tillhörde samhällets bottenkikt. Och istället för att visa bort henne, som de förnämna bordsgästerna tyckte att han borde ha gjort, tog Jesus emot kvinnan. Det är alltså rätt att säga att Jesus kommer till fattiga och utslagna och att de får förlåtelse trots att de är stora syndare. Så det finns vissa korn av sanning inblandade i den moderna uppfattningen. Men det allvarliga är den lögn som också finns där och förstör. När Guds Ord blandas upp med mänskliga tankar blir allting fel.

Det allvarligaste är att man tror att det kristna budskapet framför allt utgörs av att vi skall älska varandra. Det kan också verka så när man läser texten noga. Jesus säger klart och tydligt enligt grundtexten: ”*Hennes många synder är henne förlåtna ty hon älskade mycket*” (v. 47). Folkbibeln har där en tolkning som i och för sig är riktig i sak, men som inte direkt följer grundtexten. Men den ordagranna texten tycks ju stämma väl överens med den moderna uppfattningen att det inte är tron som är avgörande för frälsningen, utan framför allt kärleken: *Hon älskade mycket, och därför fick hon förlåtelse*. Denna uppfattning strider givetvis mot att Bibeln klart och tydligt lär att förlåtelsen ges genom tron allena, utan alla gärningar. Men så snart djävulen har möjlighet gör han allt för att tyda Guds Ord på ett felaktigt sätt.

Den moderna uppfattningen om både fariséerna och äktenskapsbryterskan är helt felaktig. Som professor Odeberg visar i sin utmärkta bok ”Fariséism och kristendom” satte fariséerna kärleken och osjälviskheten högt. De var brinnande i sin övertygelse och ville framför ära Gud med sina liv. De ville göra gott mot sina medmänniskor och utövade också en betydande hjälpverksamhet. De rannsokade ivrigt Skriften, därför att de trodde att den var ingiven av Gud, och de var angelägna om att inte vara hycklare, utan ville verkligen vara uppriktiga gudsdyrkare.

Kvinnan däremot levde uppenbart i strid med Guds Ord, som förbjuder varje form av otukt och enligt Mose lag skulle äktenskapsbrott straffas med döden. Det var ingenting som fariséerna hade hittat på. Tvärtom försökte ofta fariséerna på olika sätt mildra hårdheten i Guds lag med hjälp av sina tolkningar och sina stadgar. De lärde också att människan i sitt inre har både en *god* och en *ond* böjelse (*jetser tov* och *jetser ra´*). Medan Guds Ord lär att människan är helt och håller förtappad och fången i synden, menade fariséerna att människan ändå har möjlighet att säga ja till Gud och så följa sin goda böjelse, *jetser tov*. Därför är det egentligen fariséerna och inte kvinnan, som stämmer överens med den s.k. moderna kristendomen. Det är fariséerna som lär att människan innerst inne är god och kan samverka med Gud genom kärleken. Därför är både den romerska katolicismen och den moderna religionsuppfattningen på fariséernas sida. De menar båda att det inte är så illa ställt med människan som Guds Ord lär. Människan kan i viss mån, mer eller mindre, medverka till sin frälsning genom kärlekan och viljebeslut.

Kvinnan däremot vet, att hon är räddningslöst förlorad. Hon har förstått att Guds stränga dom kommer över henne på grund av hennes synd. Hon varken kan eller vill sätta upp något försvar mot Jesu undervisning om syndens allvar. Jesus säger ju om alla

människor: **Ni är onda** (Matt. 7:11). **Ni har djävulen till er fader** (Joh. 8:44). **Den som inte blir född på nytt kan inte se Guds rike** (Joh. 3:3). Säkert hade kvinnan lyssnat på Jesu förkunnelse, kanske många gånger. Men hon hade inte bara hört honom förkunna lagens stränga dom över synden, utan också hört när han predikade det underbara evangeliet: **Jag har inte kommit för att kalla rättfärdiga utan syndare** (Mark. 2:17). Så hade Gud gett henne hoppet i hjärtat att också hon fick vara en av dessa syndare som Jesus kallade. Men hon kämpade säkert med detta: Hur kan jag som är en så stor syndare få förlåtelse? Kan jag verkligen vara en av dem som Jesus talar om här? Så följde hon efter Jesus och kom även in i Simons hus. Hon ville få förlåtelsen av Jesus själv. Hon ville höra om det verkligen var sant att han förlåter alla syndare. Men hon vågade inte fråga honom. Hon nöjde sig med att ligga vid hans fötter och torka dem med sina tårar.

Det var vanligt att värden såg till att gästerna fick sina fötter tvättade och torkade. När man går i den heta sanden med sandaler blir fötterna både ömma och trötta och ibland såriga. Efter en dags vandring är det en fin kärlekstjänst när värden tvättar gästernas fötter eller ser till att någon tjänare gör detta. Men hos Simon fanns inte denna kärlek till Jesus. Tvärtom är Simon upptagen av helt andra tankar. Han hade inte bjudit in Jesus för att han var bekymrad över sina synder. Nej, han känner sig lugn och stolt i sin gudsydikan, och är medveten om att han är en av Israels främsta lärare. Men frågan är vem denne underlige Jesus är?! Han kanske i själva verket är en bedragare. Kan han verkligen vara en profet? Då skulle han ju veta att den där kvinnan är en synderska! Eftersom han inte tycks förstå det måste han nog vara en falsk profet...

Men kvinnan är helt upptagen av att ge Jesus denna kärlekstjänst som inte Simon gav. Hon smörjer Jesu fötter med dyrbar balsam. Hon gråter över sina synder och sköljer Jesu fötter med sina tårar. Hon torkar sedan hans fötter med sitt hår. Hon bryr sig inte om sig själv, utan använder allt hon har för att tjäna Jesus. Varför gör hon det? Jo, hon tänker bara på att få visshet om sina synders förlåtelse. Är det verkligen sant att Jesus förlåter även de allra värsta syndarna?

Jesus ger oss svaret genom att först berätta en liknelse. Och han riktar sig då direkt till Simon, högt och tydligt, så att alla lyssnar. En penningutlånare hade två gäldenärer, två som lånat pengar av honom. De hade säkert varit mer eller mindre tvungna att låna pengarna. Men den ene hade bara lånat 50 denarer (silverpenningar), medan den andre hade lånat 500, alltså tiodubbelt. En denar var vad en arbetare tjänade på en dag. Som jämförelse kan följande nämnas. Enligt "Dina pengar" (11 mars 2019) tjänar idag en direktör på ett stort företag i Sverige i genomsnitt lika mycket som 59 industriarbetare eller 83 vårdbiträden. En byggnadsarbetare tjänar enligt aktuell lönestatistik från statistiska centralbyrån i medeltal drygt 30 000 kr/mån medan ett sjukvårdsbiträde tjänar cirka 25000 kr/mån. 50 denarer skulle med en sådan jämförelse hamna på ungefär 50000 kr medan 500 denarer då blir en halv miljon kr. Nu kan man givetvis inte jämföra olika länder och tider, fattiga och rika på detta sätt. Men även i vårt samhälle är det många som hamnar i den s.k. lyxfällan. De skaffar sig dyra lån och finner till sin förskräckelse att de är skyldiga en halv miljon eller mer och att de kommer att få kämpa mycket hårt för att klara sin ekonomi, familj och bostad. Ännu värre är det för de många som saknar arbete och bostad, för de sjuka och utslagna. Många spelar bort sina pengar och blir utarmade. Vi har även i våra välordnade västerländska samhällen en ständigt växande slum av behövande människor. Ändå är vi ett så rikt land i jämförelse. Men otacksamheten är stor.

I Jesu liknelse förstår vi att en skuld på 500 denarer för en fattig människa var en katastrof. 50 denarer kunde man med hårt extraarbete kanske spara ihop så småningom, men 500 denarers skuld innebar något förskräckligt. Man hamnade i fängelse om man inte kunde betala. Man förlorade allt och blev en tiggare. Man förlorade hem och familj. Men Jesus berättar så att den märklige penningutlånanaren efterskänkte båda gäldenärerna. Det

var en verklig skuldsanering då båda personerna på en gång blev av med alla sina skulder! En sådan penningutlånare som själv betalar och efterskänker skulder väckte givetvis åhörarnas spända uppmärksamhet. Och så kom Jesu fråga: *Vem av de båda kom att älska penningutlånaren mest?* Svaret kom genast från Simon: *Den som han efterskänkte mest.* Den som varit tvungen att låna 500 denarer och nu stod på ruinens brant, blev plötsligt skuldfri på grund av mannens godhet! Nu kunde han skaffa mat och försörja sin familj. Nu behövde han inte gå ifrån sitt hus och hem och allt och börja tigga. Han som hade förlorat allt men fick allt tillbaka måste älska mera än den som visserligen fick 50 denarer, men som nog hade klarat sig själv i alla fall.

Så visar nu Jesus vilka de två gäldenärerna i verkligheten var. Den som efterskänker skulden är Jesus Kristus själv, sann Gud och sann människa. Han har förvärvat förlåtelse för alla människor. *Fastän deras synder så är blodröda gör han dem vita som snö* (Jes. 1:18). Mannen med de 50 denarerna var *Simon*. Han hade visserligen fått en hel del gåvor av Gud, men var inte överdrivet tacksam. Han såg inte sin egen skuld som särskilt stor och ansåg sig inte behöva någon förlåtelse av Jesus. Han visade inte stor kärlek när Jesus uttröttad efter vandringen kom till hans hus utan såg med misstänksamhet på denne underlige profet, som troligen var en bedragare och falsk lärare. Han bjöd inte in Jesus för att få någon förlåtelse, utan för att pröva honom. Och när han såg vad den fallna kvinnan gjorde och att Jesus inte visade bort henne, förstod han att Jesus nog inte kunde vara någon sann profet.

Kvinnan däremot är den andra gäldenären som fått 500 denarer efterskänkta. Hon visste att hon var skyldig Gud allt och att hon hade försyndat sig så svårt mot Honom att det inte längre fanns någon möjlighet för henne att betala igen. Hennes enda hopp var Jesus. Och nu säger Jesus att han efterskänker hela hennes skuld. Och hon trodde detta. Tron visar sig i hennes gärningar. Hon älskar Jesus därför att han utlovar förlåtelse till alla fattiga syndare, som omvänder sig. Så pekar Jesus på kvinnans kärlekshandlingar mot Honom, som är världens Frälsare. Hon tjänar honom med de gåvor hon har utan någon som helst tanke på att därigenom få någon frälsning. Nej, hon förstår att Frälsningen ligger i vad Jesus just har berättat. Den som ingenting har i sig själv får ta emot hela den underbara Frälsningen gratis, för intet.

Jesus pekar på hur *synderskan* visat sin tro genom kärlek, medan *Simon* har visat sin otro genom utebliven kärlek. Trons enda föremål är Kristus själv och hans förlåtelse. Utan denna tro finns ingen kärlek alls. Tron kommer inte av kärleken, utan kärleken av tron. Men trons kännetecken är just kärleken, vilken kvinnan visar, men inte fariséen. Han har inte av lagen blivit sönderkrossad i sitt innersta och behöver därför inte heller något evangelium. Vår lutherska bekännelse tar upp denna sak tydligt, se nedan.

Så får kvinnan höra orden ur Jesu egen mun: ***Dina synder är dig förlåtna!*** Det betyder att Jesus säger detta direkt och personligen till henne. Han pekar inte *tillbaka* på något som har skett eller *framåt* på något som skall ske, utan säger till henne *här och nu*: ***Dina synder förlåtas dig. Alla dina synder är dig förlåtna.*** Så är Jesu ord det medel som skänker förlåtelsen. Detta är chockerande för den gamla, oomvända människan i alla tider. Alla bordsgästerna börjar tissla och tassla med varandra: *Vem är denne som till och med förlåter synder?* Men Jesus bryr sig inte om dem. Han riktar sig istället till kvinnan med ytterligare tröst och säger: ***Gå i frid!*** Hon har nu fått frid med Gud. Hon har fått ett gott samvetet och vet att alla hennes synder är förlåtna för Kristi skull. Hon litar på detta, som är det allra största som hänt i hennes liv. Givetvis går hon nu tillbaka hem och bryter helt med sitt gamla liv. Och kraften att göra detta har hon fått i Jesu egna ord: ***Dina synder är dig förlåtna.***

Amen.

Psalmer: 78, 363, 288, 300, 74, 196, 193:15, 188, 392

Vår lutherska bekännelse om predikotexten.

I försvarsskriften till Augsburgska bekännelsen heter det: ”Så säger Kristus i Luk. 7: Hennes många synder är henne förlåtna, ty hon har älskat mycket. Men Kristus tolkar ju sig själv, då han tillägger: Din tro har frälst dig. Därför har Kristus inte velat säga, att kvinnan genom sin kärleksgärning förtjänat syndernas förlåtelse. Ty han säger tydligt: Din tro har frälst dig. Men det är tron, som av nåd på grund av Guds ord omfattar barmhärtigheten. Men om någon förnekar, att det är fråga om tro, så förstår han inte alls, vad tron är. Och själva berättelsen visar, vad Kristus kallar kärlek. Kvinnan kommer med den övertygelsen om Kristus, att man hos honom skall söka syndernas förlåtelse. Detta är den högsta dyrkan av Kristus. Ingenting högre kunde hon tillerkänna Kristus. Detta var att i sanning känna Messias – att så hos honom söka syndernas förlåtelse. Att tänka så om Kristus, att dyrka honom så och omfatta honom är vidare att i sanning tro.

Men Kristus använde ordet kärlek inte inför kvinnan, utan mot fariséen, eftersom han jämförde fariséens gudsdyrkan i dess helhet med hela den gudsdyrkan, som kvinnan visade. Han förebrår fariséen, att denne inte erkände honom som Messias, fastän han fullgjorde dessa yttre tjänster mot honom såsom mot en gäst och mot en stor och helig man. Han visar på kvinnan och berömmar hennes dyrkan, smörjelse, tårar m.m., vilket allt utgjorde tecken på hennes tro och var ett slags bekännelse, nämligen att hon hos Kristus sökte syndernas förlåtelse. Detta är i sanning ett högt föredöme, vilket inte utan skäl driver Kristus att klandra fariséen, som var en vis och ärbar man, men saknade tro. Kristus förebrår honom denna ogudaktighet och förmanar honom genom kvinnans exempel, i det han framhåller, att det var en skam för honom, att medan den olärda kvinnan tror på Gud, han själv, fastän han är en lärare i lagen, inte tror, inte erkänner Messias och inte hos honom söker syndernas förlåtelse och frälsning.

Därför berömmar han kvinnans gudsfruktan i dess helhet, såsom det ofta sker i Skriften, att mycket sammanfattas i ett enda ord, såsom vi i det följande ytterligare skall framhålla i fråga om liknande ställen, t. ex.: Ge en allmosa, och allt skall bli rent (Luk. 11:41). Här kräver han inte bara allmosor, utan även trons rättfärdighet. På samma sätt säger han här: Hennes många synder är henne förlåtna, ty hon har älskat mycket, d.v.s. ty hon har i sanning dyrkat mig med tron och dess utövning och synliga tecken. Han sammanfattar här hela hennes gudsdyrkan. Likväl lär han, att syndernas förlåtelse i egentlig mening mottages genom tron, fastän kärlek, bekännelse och andra goda frukter bör följa. Därför vill han inte säga, att dessa frukter skall vara den lösepenning eller försoning, som utgör syndaförlåtelsens grund och försonar oss med Gud.

Om höga ting talar vi här, nämligen om Kristi ära, och om var fromma själar skall söka en fast och viss tröst och om vi bör sätta vår förtröstan till Kristus eller till våra egna gärningar. Om vi sätter vår förtröstan till våra egna gärningar, så berövar vi Kristus äran att vara medlare och försonare. Men i Guds dom skall vi få erfara, att denna vår förtröstan är fåfång och att våra samveten genom detta råkar i förtvivlan. Och om syndaförlåtelsen och försoningen inte kommer till stånd av nåd för Kristi skull, utan på grund av vår kärlek, kommer ingen att äga syndernas förlåtelse, om han inte fullgjort hela lagen, eftersom lagen inte rättfärdiggör, så länge den kan anklaga oss. Det är sålunda uppenbart, att då rättfärdiggörelsen är lika med försoning för Kristi skull, vi rättfärdiggörs genom tron, eftersom det är visst, att vi mottar syndernas förlåtelse genom tron allena.”

(Apologin, Om kärleken och lagens uppfyllelse, Svenska kyrkans bekännelseskrifter, SKB, s. 127f, Triglotta s. 162, § 31-37. Texten språkligt något moderniserad av mig)

Katekesundervisning: Bönen

Kyrkodagar hålls i år 16-18 augusti i Finnåker. Anmälan till Ebba Holmberg. Kollekt och gåvor kan insättas på S:t Martins församling, plusgiro 92 69 64-8. OBS nytt nummer.

Reminiscere

Söndagens namn *reminiscere* (latin: kom ihåg)
är härmat från orden i Ps. 25:6, som lyder:
Tänk på din barmhärtighet
och din nåd, Herre,
för de är av evighet.

Katekessamtal om bönen

utifrån Luthers lilla katekes

Inledningen

Vår Far i himlen (Fader vår som är i himmelen).

Vad är det?

Svar: Gud vill uppmuntra oss att tro, att han är vår rätte Far och vi hans rätta barn. Så får vi be till honom med förtröstan, som älskade barn till sin käre far.

Första bönen

Låt ditt namn bli helgat (Helgat varde ditt namn).

Vad är det?

Svar: Guds namn är heligt i sig självt. Men i denna bön ber vi, att det ska hållas heligt även hos oss.

Hur sker det?

Det sker när Guds ord lärs rent och klart och vi lever heligt efter det som Guds barn. Hjälp oss att tro och leva så, käre Far i himlen!

Men den som lär och lever i strid mot Guds ord, han vanärrar Guds namn bland oss. Bevara oss för detta, himmelske Far!

Frågor:

Hur vet vi att Gud finns? (skapelsen). Hur kan vi säkert veta att Gud är vår Fader i himlen? (Frälsningen genom Kristus, då vi blir Guds barn genom tron)

Vi är ju syndare och Gud hatar synden. Hur kan vi då kalla honom en nådig och kärleksfull Fader? (på grund av Jesu försoning, tron och dopet då vi upptas i nåden)

Vad betyder ordet heligt? (avskild, skild från all synd, upphöjd och ren)

Vad innebär det att Guds ord lärs rent och klart? (att all lära stämmer med Bibeln)

Hur kan vi på rätt sätt leva heligt som Guds barn? (endast genom Guds nåd)

Hur kan en kristen strida mot synden? (Den helige Ande hjälper oss att kämpa mot synden, djävulen, världen och vår egen onda natur)

Vad skall den göra som märker att han lever i strid mot Guds ord? (omvändelse, bättring).

Herre, upplys oss genom din Helige Ande och tänd börens låga i våra hjärtan. Amen.